

Christine Antorini til de frie skoler: Vær nu alternative

*Børne- og undervisningsminister Christine Antorini (S) forklarer her sit syn på de frie skoler og de udfordringer, de står over for. Interviewet er en uforkortet version af det, som blev bragt i Frie Skoler nr. 8/2012
(De med gult markerede spørgsmål har været bragt i Frie Skoler nr. 8 – 16. januar 2012)*

Af Mikkel Hvid • mhv@frieskoler.com

Du bruger ikke mange ord på de frie skoler i regeringsgrundlaget eller i din tekst om den nye nordiske skole. Hvorfor spiller de frie skoler ingen synlig rolle i din vision?

Christine Antorini: »Det gør de. De frie skoler spiller en rolle. Ny nordisk skole handler om grundskolen, og den er de frie skoler jo en del af. Det er rigtigt, at vi i regeringsgrundlaget har fokus på en reform af folkeskolen, så folkeskolen kommer af gode grunde til at fylde rigtig meget.

Men de frie skoler er jo en del af den nordiske tradition – en tradition, hvor vi vægter fællesskabet og de almene færdigheder, hvor vi arbejder problemorienteret og kombinerer praktik og teori – så, jo, det omfatter også de frie skoler, når jeg taler om det nye nordiske skole-koncept«.

Men i det efterskrift til Lars Olsens nye bog, hvor du præsenterer om en skole, som bygger på en særlig nordisk tænkning, skriver du gentagne gange folkeskole – du nævner ikke de frie skoler, og du skriver ikke grundskole?

Christine Antorini: »Vi er lige på trapperne med vores oplæg om ny nordisk skole, og der vil du se, at vi skriver grundskole. Men det er klart, at folkeskolereformen fylder meget, så når jeg snakker generelt, nævner jeg oftest folkeskolen. Men de frie skoler spiller også en vigtig rolle i min skolevision«.

I forskellige interviews nævner du, at de frie skoler er og har været en vigtig inspirationskilde for folkeskolen. Du roser skolerne som en kilde til pædagogisk inspiration, men du nævner dem ikke i et frihedsperspektiv. Er det ikke vigtigt for dig, at forældrene har frihed til at vælge et andet undervisningstilbud end folkeskolens?

Christine Antorini: »Bestemt. Regeringen prioriterer at udvikle en god folkeskole, som forældrene vælger som deres naturlige førstevalg. Men det er også vigtigt, at forældre har et alternativ til folkeskolen.

Det, jeg har sagt, og som, jeg stadig synes, er vigtigt, er, at de frie skoler netop skal være *et alternativ* til folkeskolen. Og netop at vægte, hvad er det alternativet går ud på – det kan være idepolitisk, pædagogisk, religiøst eller andre ting – det, synes jeg, at de frie skoler skal holde fast i. Hvis de frie skoler ender med at blive protestskoler, hvor forældre, som er vrede over, at kommunalbestyrelsen lukker en lille folkeskole, opretter en skole, som reelt er en folkeskole, så mister friskoleloven sin værdi. Så mister det sin betydning, at forældre herhjemme har en unik mulighed for at vælge et alternativ til statens folkeskole«.

Men er det ikke ok, at forældre opretter en skole, fordi de ud fra pædagogiske og idepolitiske synspunkter ikke ønsker, at deres børn skal fragtes 50 km frem og tilbage hver dag for at komme ind på en kæmpe stor skole med store klasser? Er det ikke en gyldig pædagogisk overvejelse?

Christine Antorini: »Skolestørrelsen og afstanden – det er en diskussion, man til enhver tid skal tage med de lokale politikere. Det, jeg synes, er rigtig ærgerligt, det er, hvis man kortslutter den kommunalpolitiske proces. Naturligvis betyder geografisk afstand noget, især for de små elever, men det er jo ikke det, som historisk har været udgangspunktet for de frie skoler.

De frie skoler opstod, fordi forældre ønskede en skoleform, som var fri for statens styring. De frie skoler blev grundlagt på indhold – ikke på rejsetid. Spørgsmålet om afstanden til skolen er en lokalpolitisk diskussion om, hvilke tilbud kommunen skal have. Det, jeg synes er essensen i det, de frie skoler kan tilbyde, er netop en anden måde at drive skole på«.

Finansloven for 2012 fjerner besparelserne på efterskoleområdet, men du fortsætter besparelserne på grundskoleområdet. Hvorfor kan du bedre lide efterskolerne end de frie grundskoler?

Christine Antorini: »Vi kan ikke rulle alle de besparelser, som VK-regeringen og Dansk Folkeparti gennemførte, i de ti år de sad ved magten. Det ville være fantastisk, hvis vi kunne det, men vi har et underskud på små 100 mia. kroner, og derfor går vi ind og prioriterer. Og i den har vi vægtet efterskolerne, fordi de løfter en opgave, som er rigtig vigtig, især i forhold til 95-procents-målsætningen om at gøre alle unge parate til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Dermed ikke sagt, at de frie grundskoler ikke har nogen værdi, for det synes jeg bestemt, at de har. Men fordi eleverne bor på efterskolerne og indgår i de forpligtende sociale sammenhænge, det giver, har efterskolerne nogle helt særlige muligheder for at bidrage til 95-procents-målsætningen, og derfor prioriterede vi, at rulle besparelserne tilbage netop der«.

Der, hvor du har talt og skrevet om de frie skoler, har du givet udtryk for, at du vil stille krav til dem. Det er ikke rimeligt, nævner du flere gange, at de frie skoler kan afvise elever, som de ikke synes passer ind. Men er det omvendt rimeligt, at skolerne tvinges til at tage familier, som ikke deler skolens værdier. Og er det rimeligt, at familier presses ind på skoler, som har et andet pædagogisk, politisk eller religiøst syn?

Christine Antorini: »Nej. Men der er flere ting i det.

Jeg synes, at en række frie skoler gjorde et rigtig godt stykke arbejde, da de indledte et samarbejde med Københavns Kommune og sagde: ”Vi vil godt være

med til at løfte de sociale opgaver, der er her i kommunen". Det var flot og et godt initiativ. Der var ikke så mange ikke-etniske danskere, som tog imod tilbuddet om en plads på en af de frie skoler, men det skal ikke komme skolerne til skade.

Jeg nævner det blot for at pege på, at det er meget vigtigt, at de frie skoler sender et klart signal om, at de ønsker at rekruttere bredt. Det signal sendte de i København, og jeg synes, at de skal gøre det samme andre steder.

Men jeg støtter ikke tanken om, at der er børn, som skal tvangsanbringes på bestemte skoler. Og det skal de ikke, fordi de frie skoler netop er et værdibestemt alternativ til den folkeskole, som jo skal være for alle, uanset religion, etnicitet og politisk holdning.

De frie skoler har det privilegium, at de kan tillade sig at tone deres skole og deres undervisning. Og fordi skolerne har det privilegium, skal forældrene også have ret til at sige: "Nej, tak, vi ønsker ikke, at vores børn skal tones i den retning".

Derfor har jeg heller aldrig talt for tvangsordninger. For mig at se er der meget mere fremtid i, at de frie skoler aktivt spiller med og laver det forarbejde, der er nødvendigt, for at motivere flere fra andre grupper til at vælge de frie skoler.

Det, at så få nydanskere viste interesser for at komme på en fri skole, bør hverken slå de frie skoler af pinden eller fjerne den politiske ambition, som jeg synes er vigtig, nemlig: Vi skal have en grundskole, som favner bredt. Grundskolen er jo efterhånden en af de eneste fællesskabs-skabende sammenhænge, hvor vi kan møde nogle andre end dem, som ligner os selv. Det gælder folkeskolen, og det bør også gælde de frie skoler. Og jeg hører jo også i friskoleverdenen, at der er et udbredt ønske om at blive klogere på, hvordan skolerne kan rekruttere bredere, så det synes jeg, vi skal etablere et samarbejde om«.

Du ønsker ikke at tvinge børn ind på bestemte frie skoler, men du taler varmt for sociale taxametre, som straffer skoler, der ikke har en gennemsnitlig elevsammensætning. Men måske skyldes den skæve sociale sammensætning netop, at skolerne har en særpræget pædagogik, som tiltrækker socialt skævt.

Christine Antorini: »Jeg vender lige tilbage til de sociale taxametre om et øjeblik, men hvis vi et øjeblik vender blikket mod efterskolerne, som står i samme problematik, så har de lavet et meget vedholdende arbejde med at udvikle nye uddannelses tilbud for at tiltrække nye elevgrupper. For dem er det lykkedes stille og roligt at ændre elevsammensætningen, men det har været et hårdt og kontinuerligt arbejde. Efterskolerne har stadig svært ved at tiltrække de nydanske piger, og det er der jo egentlig ikke noget at sige til, hvis det første, muslimske pigerne og deres familier ser, når de besøger en efterskole, er en af de der store kærestetavler, hvor man kan læse, hvem der gjorde det med hvem første gang, og hvem der lige nu kysser hvem. Og det kan godt være, at kærestetavlerne får etnisk danske forældre til at tænke: "Hvor er det da skønt, at vores børn lærer alt det der med kærester i trygge rammer", men måske burde vi også pege fingrene mod os selv og spørge: "Har vi lavet noget, som vi kalder en helt naturlig dansk ungdomskultur", men hvor nogle forældre med rette kan forvente, at der også er en kultur, som respekterer, at man også er ok som ung, hvis man venter med kærester til senere i livet. Efterskolerne kan i hvert fald konstatere, at der er meget få piger med anden etnisk baggrund, der vælger et

efterskoleophold, der ellers ville være et fantastisk tilbud om uddannelse og almindannelse også for dem«

Du ville vende tilbage til de sociale taxametre

Christine Antorini: »Ja. Regeringen nedsætter nu et udvalg, som skal udarbejde forslag til en taxameterreform, der fordeler ressourcerne til ungdomsuddannelserne mere retfærdigt. Og hvordan man på baggrund af tal fra Danmarks Statistik kan lave taxametre, som tager højde for, at elever fra bestemte miljøer er mere ressourcekrævende. Tanken var, at skoler og institutioner, som har mange ressourcekrævende elever, skal have flere penge til at løse de mere krævende opgaver. Og man kan godt lave sådanne objektive kriterier for, hvor mange ressourcer der følger hver enkelt elev. Og den model, som vi finder på de selvejende institutioner, kan man sagtens overveje at overføre til de frie skoler. Det vil belønne de skoler, som gør en indsats for elever, som af forskellige grunde kræver lidt mere.

Vi har endnu ikke lagt os fast på, om modellen skal gælde for de frie skoler, men når vi nu kigger på taxametrene, synes jeg det er oplagt at overveje, om det også er en model, de frie skoler kan bruge.

I det hele taget synes jeg, at vi skal tillade os at tænke kreativt over, hvordan vi kan lave en tilskudsmodel, som i højere grad afspejler det elevgrundlag, som de frie skoler har.

Man kan jo også diskutere, hvorfor de frie skolers tilskud reguleres ud fra den gennemsnitlige elevudgifter i alle landets folkeskoler. Det kunne i stedet følge elevudgifterne i den kommune, skolen ligger i. De kommunale elevudgifter varierer meget, lige som kommunernes sociale sammensætning«.

Du har netop udsendt et forslag, som ændrer støtten til specialundervisning, og som vil gøre det meget svært for mange frie skoler, at have elever med særlige behov. Hvad sker der her?

Christine Antorini: »Jeg mødtes med frie skolers repræsentanter i december, og på mødet enedes vi om, at vi nedsætter en analysegruppe, som kommer med forslag til en bedre tilskudsmodel for inkluderende specialundervisning på de frie skoler. Den specialundervisningspulje, skolerne i dag for støtte fra, fungerer ikke godt nok, så vi går på jagt efter en bedre løsning«.

I lovforslaget står der, at folkeskolemodellen også vil gælde for de frie skoler, men det ændrer du altså?

Christine Antorini: »Ja, vi nedsætter en fælles arbejdsgruppe og finder en løsning, som passer til de frie skoler«.

I regeringsgrundlaget nævner du, at du vil indlede en række forsøgs- og udviklingsprojekter i skolen. Bliver de frie skoler inviteret med, så der også bliver midler til forsøgsudvikling på de frie skoler?

Christine Antorini: »Det, der står i regeringsgrundlaget om partnerskabet, handler om folkeskolen – sådan er det. Om der så også skal etableres forsøgs- og udviklingsarbejder på de frie skoler – tja, der respekterer jeg, at de frie skoler er frie, så udspillet skal komme fra skolerne. Fordi skolerne er frie, kan de

igangsætte de forsøg, de vil inden for friskolelovens rammer. Og jeg vil meget gerne høre nærmere om forsøg, som frie skoler har gennemført. «.

Du nævner tit, at vi i grundskolen bør møde andre end dem, som ligner os selv. Men hvad med de arabiske skoler? Hvordan ser du på dem?

Christine Antorini: »Som minister synes jeg ganske rigtigt, at det er vigtigt, at vi – apropos de nordiske værdier – har en grundskole, som vægter fællesskabet, og hvor vi på kryds og tværs møder hinanden.

Men dilemmaet er jo, at vi på den ene side har frihed til at oprette skoler, men på den anden side må vi spørge os selv, om det er ideelt, at vi skaber skoler, hvor børnene kun møder nogle, som ligner dem selv. Det, synes jeg, er et reelt dilemma, og det nævner jeg også, når jeg besøger arabiske friskoler. For det her er jo et ægte dilemma. Du kan i frihedens navn lave enklaveskoler, det kan du. Jeg ønsker ikke at røre ved den ret, men jeg synes, det er et politisk dilemma, og jeg synes, diskussion skal tages. Den konstruktive måde at løse dilemmaet på, svarer til den, jeg foreslog på mødet med de frie skoler, og som de også er optaget af alle sammen: ”Hvordan kan vi aktivt og i fællesskab gøre noget for at rekruttere bredere”?«.